

POŚPIESZYĆ SIĘ (60) *vb pf*

się (41), się (19).

-ł-, -s- (37), -ś- (23).

o oraz e jasne.

inf pośpieszyć się (4). ◇ *fut 1 sg* pośpieszę się (1). ◇ *3 sg* pośpieszy się (1). ◇ *1 pl* pośpiesz(e)my się (1). ◇ *3 pl* pośpieszą się (2). ◇ *praet 1 sg m* pośpieszyłem się, -em, -m się pośpieszył (3), pośpiesz(e)łem się (1) *ActReg*. ◇ *2 sg m* -ś się pośpieszył (1). ◇ *3 sg m* pośpieszył się (12). *f* pośpieszyła się (4). *n* pośpieszyło się (1). ◇ *1 pl m pers* pośpieszyliśmy się (1). ◇ *3 pl m pers* pośpieszyli się (8). ◇ *imp 2 sg* pośpiesz się (10). ◇ *3 sg* niech się pośpieszy (1). ◇ *1 pl* pośpieszmy się (2). ◇ *con 1 sg m* bym się pośpieszył (1). *f* bym się pośpieszyła (1). ◇ *3 sg m* by się pośpieszył (3). ◇ *1 pl m pers* byśmy się pośpieszyli (1). ◇ *part praet act* pośpieszywszy się (1).

Sł stp notuje, *Cn*, *Linde* brak.

1. *Pójść, pojechać, udać się szybko, szybko zebrać się do drogi; festinare HistAl, Vulg, PolAnt (33) : BierEz E3v; Pośpiezł sie żebyś przed zimą przyśledł. Leop 2.Tim 4/21, 3.Reg 22/9; BibRadz 2.Par 35/21; ONoźci iuż Vczeń moy do mnie idzie/ czemuści sie bárzo ráno pośpiezyl pewnie dziś ma wolą zemną wiele mowić. CzechRozm 40v; y pośpiezylá sie niewiáltá oná/ y przybiegłzy powiedziáá mężowi łwemu CzechRozm 134; iednak nic nie mieszkaiac pospieszełemsię przecię y przyiechałem nad Krakow doSzłomnik prawi etegodnia [!] gdy tez woiskoArcyxiążęcia IM Maximiliana pod Krakowem się stawieło ActReg 13.*

pośpieszyć się do kogo (7): BierEz C4v; iż po niedługim czáście do ciebie z wielkością walecznych ludzi sie pośpiezemy/ á bárzo richło przyciągniemy. HistAl C8; RejWiz 170; Y pośpiezyl się Abráhám do namiotu do Sáry BudBib Gen 18/6; Idźże iuż z Pánem Bogiem w pokoju/ á iákoś rzekł/ do mnie sie zás przed wieczorem pośpiez. CzechRozm 21, 40v; Niektorego dnia gdy mu oznaymiono/ że nieprzyiaciele ná grunt iego náłzli/ przypaławłzy broń pośpiezyl sie do nich. Phil E4.

pośpieszyć się k(u) komu, ku czemu (3): niemiezkayacz tam nycz przeprowadzyl łfyę przez rzeke Tvrlye, y połtąpył daley od Tvrlye rzeki czterí dny yasdj chcżacz syę pospyełchicz kv onemv rok v flozonemv od was LibLeg 11/84; LubPs P5v; Onośz idzie Philokierd, pośpiezę się kniemu CiekPotr 40.

pośpieszyć się z kim (1): On rzekł/ [...] A tedy potrzeby zábierz/ A zemną sie rychley pośpiez: Ezop w tey rzeczy niemiezkáł/ Ze wźem Xántá náłládował. BierEz D3v.

pośpieszyć się dokąd (8): Ezop ná targ sie pośpiezyl/ Kur y gęsi kofz nákupił BierEz C4v, I2v; Y zás nákazano thákże iáko y pierwey Woiewodzie nawyśłífemu/ áby sie ku rzece Draw przodkiem z częścią ludu pośpiezyl BielKron 306, 124; Mącz 75a; Potym gdy tám porządnie włzytko odpráwili/ Rániuczko sie ná Ratufz s trzálkiem pośpiezyl. HistLan F; BudBib Gen 18/6; Lecz dluzey nie gadáiąc/ do Dom sie pośpiezmy PaxLiz C4.

Zwroty: »dalej się pośpieszyć« (1): Potym łowcy przybiezeli/ Drwośzczepá łą zopytáli: Iełliby gdzie lífzkę widziáł/ Aby im iey łlad powiedziáł. Drwośzczep niewiem vłty migáł: A ná lífzkę pálcem łkazał. Tego łowcy nie baczyli/ A dáley sie pośpiezyl. BierEz H4v.

»pośpieszyć się w drogę« (1): Pośláni byli z Miáftá KártáGINEŃKIEGO dwáy Młodzieńcy/ którym imię Phileni było/ ci sie pośpieszyli w drogę. *Phil* C3.

»z kwapieniem się pośpieszyć« (1): Dzieciátko w iáflkách leży/ s kwapieniem sie pośpieffmy/ wffytcy mu chwálę daymy *OpecŻyw* 21.

»precz się pośpieszyć« = *wyjechać* (1): A wten čás mor pánował w Niemcech/ przeto sie precz pośpieszyli *BielKron* 206v.

»pośpieszyć się rychło (a. (tym) rychlej)« [*зык zmienny*] (4): *BierEz* D3v; *RejWiz* 170; Pośpieszyłem sie tym rychley do ciebie/ ábyfmy dłużey z sobą rozmawiać dziś mogli *CzechRozm* 40v; *StryjKron* 285.

Przen (4) :

pośpieszyć się ku czemu (1): Tedy łońcę [!] łtánęło w pośrzodniebá/ áni sie pośpieszyło ku záchodowi iákoby zá cały dzień. *BibRadz Ios* 10/13.

a) Umrzeć (3) : Gdy się tedy oné dni wffytkié wypełniły/ A rzeczy do zbáwienia iuż fprawioné były. Czas téz przyzedł do Oycá/ áby się pośpieszył/ A rzefzą téz niebiefką fwym przyzfciem poćiefzył *SiebRozmysł* K2v.

Zwrot: peryfr. »pośpieszyć się na on świat, z tego świata [*za kim*]« = *umrzeć wkrótce po kim* (1:1): niewiem czego by ielzche inego mnie/ prze cię vczynić nie doftawáło/ chyba tego ábym sie pośpieszyła ná on świat zá tobą *GórnDworz* Y7; potym się rychło pośpieszył s tego Swiátá zá oycem Troináta *StryjKron* 285.

2. Zrobić coś szybko a. natychmiast; accelerare, festinare Vulg, PolAnt; properare Vulg (24) : On [*gospodarz*] około żyta chodzi/ Z fynem sie o żniwo rádzi. Rzekąc/ iutro fynu miły/ Abyfmy sie pośpieszyli: Muśim k temu fásiády wziąć/ Za nam pomogą żyta żać. *BierEz* N4v; *GliczKsiąż* O7; A gdy vyżrzála Dawidá Abigáil/ pośpieszyła sie/ y z fiádlá wneth z Olá *Leop* 1.Reg 25/23, 1.Reg 25/18, 23, *Act* 22/18; *BibRadz Iob* 20/2, *Is* 5/19; A krol Rechowehám pośpiezywfy się w fiadl ná woz y vćiekł do Ierufzalema. *BudBib* 2.Par 10/18, *Ex* 34/8, 3.Reg 20/33, I 199d *marg*, 4.Reg 1/11, 9/13.

pośpieszyć się ku czemu (1): W Tobiem Pánie duffał/ niebęde z háńbion ná wieki: w twej fprawiedliwosci wybaw mię. Zkłon vcho fwe ku mnie: pośpiesz sie ku wybáwieniu memu. *Leop Ps* 30/3.

pośpieszyć się ku komu z czym (1): Ráczże sie pośpyefyfyc ku mnye z zmiłowánim swoim/ Iákos to obyecác raczył zaľubieniem twoim *LubPs* aa6.

cum inf (6): A dla tego pośpyefyliłfmy fye wffyfkye káplany ze wfchodu flońcá [...] podbić y zyednoćić ftolicy wáfley fwyátości. *KromRozm III* O6; *Leop Sap* 18/21, 3.*Mach* 7/8; Mylli moie przywodzą mię ábychci odpowiefzál/ y dla thegożem się pośpieszył (*marg*) Iákoby rzekł/ Dwie rzeczy mię przywodzą/ iżem się pośpieszył dać ci odpowiefz [...] (–). *BibRadz Iob* 20/2; Zacne Kfiáżetá przyidą z Egiptu á z Ethiopiey pośpieszą się podnofić rąk fwych ku Bogu [*Aethiopia currere faciet manus suas Deo*]. *BibRadz Ps* 67/52; íam zásię Bífkup Antyocheńki/ onych czáfow człowiek zacny/ y vczony/ przeciwił się w tym Cyrillufowi/ gániąc iego płochy poftępek/ iż nie czekáiąc/ áżby się drudzy Bífkupi ziefháli/ pośpieszył się Neftoryufzá ośzędzić [!] *NiemObr* 136.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): przeto [Bóg] pośpieł się aby go wywiodł z pośrodku nieprawości. *Leop Sap* 4/14.

Zwrot: »pośpieszyć się ku ratunku« (1): BOże wieczny mocy/ Twój żądam pomocy; Chciój się pośpieszyć ku ratunku memu *KochPs* 102.

Szereg: »pośpieszyć się a nie omieszkać« (1): POśpieł się panie/ a nie omieszkał, wybaw mnie a nie zatrzymał *TarDuch* D2.

3. Zwrócić się [do kogo, do czego] (3): Then który chć ma do rzeczy pośpolitey/ do nyey się czału fwego gdy już się będzie godziło pośpyeł się. *GliczKsiąż* O2v; *CzechRozm* 145.

a. Zajrzeć (1): Bo już cziń grzechy yakye chceś Iedno się do listu pośpies Każdą tam rzecz mianowano Czo zać ma być wkrzinką dano *RejKup* t7v.

Synonimy: 1. poranić się, pość, ruszyć się.

Formacje współrdzenne cf ŚPIESZYĆ.